

NORGES HØYESTERETT

Den 27. juli 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Endresen, Normann og Bergsjø i

HR-2018-1463-U, (sak nr. 18-076471SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:

I.

Talma sameby

(advokat Henning Harborg)

mot

Staten v/Landbruks- og matdepartementet

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Anders Blakstvedt)

II.

Statskog SF

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Anders Blakstvedt)

mot

Talma sameby

(advokat Henning Harborg)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om avvisning av søksmål som følge av manglende rettslig interesse, jf. tvisteloven § 1-3. Det materielle spørsmålet i tvisten er om Talma sameby har beiterettigheter i indre Troms som går ut over de rettigheter som følger av grensereinbeite-loven med tilhørende forskrift.
- (2) Grensereinbeite-loven gir bestemmelser om svensk reinbeiting i Norge, herunder for Talma sameby. Av § 1 fremgår at svenske samers reinbeiting bare kan foregå i de beiteområder som er fastsatt ved forskrift. Videre følger det av lovens § 2 at beiteområdene bare kan brukes som beite for svensk rein fra og med 1. mai til og med 14. september. Samebyen mener at den har eksklusiv rett til beite hele året og i et større område enn det som følger av forskriften.
- (3) Talma sameby tok i oktober 2015 ut søksmål mot Statskog SF og staten v/Landbruks- og matdepartementet med krav om fastsettelsesdom for omfanget av samebyens beiterettigheter i deler av indre Troms. Søksmålet gjelder også spørsmål om erstatningsgrunnlag og

betalingsplikt for tvangsmulkt. Etter endringer i utformingen lød den endelige påstanden punkt 1 til 4 slik:

- "1. Talma sameby har på tingsrettslig grunnlag i området som omhandles i Forskrift av 21. juni 2005 nr. 717 § 1 nr. 6 rett til beite på ethvert tidspunkt av året (Vedlegg 1, "Område I").
2. Talma sameby har på tingsrettslig grunnlag i området øst for Altevatn til riksgrensen, avgrenset i nord ved elven Gamasjohka, rett til beite på ethvert tidspunkt av året (Vedlegg 1, "Område II").
3. Staten ved Landbruks- og matdepartementet er ansvarlig for tap Talma sameby har lidt ved bruksrettskrenkelser fra andre som staten har latt benytte området nevnt i punkt 1.
4. Talma sameby frifinnes for statens fakturakrav av 4. mars 2015. ..."

(4) For tingretten var det spørsmål om vilkårene i tvisteloven § 1-3 var oppfylt, men det ble ikke lagt ned påstand om avvisning. Oslo tingrett la til grunn at søksmålsbetingelsene i § 1-3 var oppfylt både for staten og Statskog SF og avsa 15. mars 2017 dom med slik domsslutning:

- "1. Staten ved Landbruks- og matdepartementet frifinnes.
2. Statskog SF frifinnes.
3. Sakskostnader tilkjennes ikke."

(5) Talma sameby anket tingrettens dom og la ned følgende påstand i anken:

"Prinsipalt:

1. Talma sameby har til det området som omhandles i Forskrift av 21. juni 2005 nr. 717 (Vedlegg 1, "Område I") på tingsrettslig grunnlag rett til reindrift med et innhold tilsvarende det som følger av lov av 15. juni 2007 nr. 40 kapittel 3.
2. Talma sameby har til området øst for Altevatn til riksgrensen, avgrenset i nord ved elven Gamasjohka (Vedlegg 1, "Område II"), på tingsrettslig grunnlag rett til reindrift med et innhold tilsvarende det som følger av lov av 15. juni 2007 nr. 40 kapittel 3.

Subsidiært:

1. Talma sameby har i området som omhandles i Forskrift av 21. juni 2005 nr. 717 § 1 nr. 6 (Vedlegg 1, "Område I") på tingsrettslig grunnlag rett til beite på ethvert tidspunkt av året.
2. Talma sameby har i området øst for Altevatn til riksgrensen, avgrenset i nord ved elven Gamasjohka (Vedlegg 1, "Område II"), på tingsrettslig grunnlag rett til beite på ethvert tidspunkt av året.

Atter subsidiært:

1. Talma sameby har i området som omhandles i Forskrift av 21. juni 2005 nr. 717 (Vedlegg 1, "Område I") på tingsrettslig grunnlag rett til beite utover perioden fra 1. mai til 14. september, men ikke til tradisjonelt vinterbeite.
2. Talma sameby har i området øst for Altevatn til riksgrensen, avgrenset i nord ved elven Gamasjohka (Vedlegg 1, "Område II"), på tingsrettslig grunnlag rett til beite, men ikke til tradisjonelt vinterbeite.

I alle tilfeller:

1. **Staten ved Landbruks- og matdepartementet er ansvarlig for tap Talma sameby har lidt at staten staten har latt andre benytte området nevnt i punkt 1.**
 2. **Talma sameby frifinnes for statens fakturakrav av 4. mars 2015.**
 3. **Staten v/Landbruks- og matdepartementet og Statskog SF erstatter Talma samebys sakskostnader."**
- (6) Statskog SF og staten v/Landbruks- og matdepartementet la ned påstand om at den prinsipale, subsidiære og atter subsidiære påstanden skulle avvises.
- (7) Borgarting lagmannsrett avsa 27. februar 2018 kjennelse med slik slutning:
- "1. **Dei krav som går fram av den prinsipale, den subsidiære og atter subsidiære påstanden til Talma sameby blir avvist frå domstolane når det gjeld søksmålet andsynes staten v/Landbruks- og matdepartementet.**
 2. **Dei krav som går fram av den prinsipale, den subsidiære og atter subsidiære påstanden til Talma sameby blir fremja når det gjeld søksmålet andsynes Statskog SF."**
- (8) Lagmannsretten fant at staten v/Landbruks- og matdepartementet manglet den nødvendige tilknytningen til kravet om fastlegging av innholdet i beiterettighetene, jf. tvisteloven § 1-3 andre ledd. Når det derimot gjaldt søksmålet mot Statskog SF, la lagmannsretten til grunn at både kravet til aktualitet og tilknytning i § 1-3 andre ledd var oppfylt. For lagmannsretten synes staten og Statskog SF ikke å ha bestridt at saken gjelder et "rettskrav" slik begrepet må forstås i § 1-3 første ledd.
- (9) Både Talma sameby og Statskog SF har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett.
- (10) *Talma sameby* har anket over lagmannsrettens rettsanvendelse for så vidt gjelder avvisningen av kravet i den prinsipale, subsidiære og atter subsidiære påstanden i søksmålet mot staten, jf. slutningen punkt 1. Samebyen har i korte trekk gjort gjeldende at både kravet til aktualitet og tilknytning er oppfylt. Det er anført at samebyen gjennom alders tids bruk har ervervet eksklusive rettigheter til beite i indre Troms. Rettighetene går ut over det som følger av den offentligrettslige reguleringen. Reguleringen hindrer samebyens utøvelse av sine privatrettslige rettigheter. Når det er tilfellet, må staten prinsipalt ha den nødvendige søksmålstilknytningen i kraft av å være lovgiver og reguleringsmyndighet. Subsidiært er kravet til søksmålstilknytning oppfylt ved at staten i realiteten er eier, selv om Statskog SF har grunnbokshjemmelen til de aktuelle områdene. Ved en dom i samebyens favør, må staten vurdere reguleringen på nytt. Søksmålet har dermed den nødvendige aktualitet.
- (11) Det er lite hensiktsmessig – og kanskje ikke mulig – å få prøvd omfanget av rettighetene prejudisielt i et søksmål om gyldigheten av utdrivingsvedtak. Prøving gjennom et erstatningssøksmål er heller ikke adekvat, da samebyens ønske er å utøve sine rettigheter. Urfolksvernet i ILO-konvensjonen 169 artikkel 12 må trekkes inn i vurderingen.
- (12) Talma sameby har lagt ned slik påstand:
- "1. **Lagmannsrettens kjennelse, punkt 1, oppheves.**

2. De krav som reflekteres i Talma samebys prinsipale, subsidiære og atter subsidiære påstand mot staten v/Landbruks- og matdepartementet, fremmes."

- (13) *Staten v/Landbruks- og matdepartementet* har i tilsvaret til Talma samebys anke gjort gjeldende at lagmannsrettens kjennelse bygger på en korrekt forståelse av tvisteloven § 1-3. Forvaltningens kompetanse til å håndheve rådighetsreguleringer i lovgivningen gir ikke staten noen direkte tilknytning til krav om bruksrett på tredjemanns grunn. Det er ikke holdepunkter i forarbeidene til grensereinbeite-loven for at loven åpner for en utvidet tolkning av tilknytningskriteriet i tvisteloven § 1-3. Hvis anførselen om at staten har eiendomsrett til grunnen skal legges uprøvd til grunn, har staten derimot nødvendig tilknytning til kravene. Det er imidlertid ikke grunnlag for denne anførselen, da Statskog har grunnbokshjemmel til området og er reell eier, jf. statsforetaksloven § 3.
- (14) Talma samebys krav kan ikke anses som et rettskrav, ettersom det baserer seg på et konkret påstandsgrunnlag. Søksmålet må derfor uansett avvises.
- (15) Staten v/Landbruks- og matdepartementet har lagt ned slik påstand i tilsvaret:
- "1. Anken forkastes.**
- 2. Staten v/Landbruks- og matdepartementet tilkjennes sakskostnader."**
- (16) *Statskog SF* har i anken til Høyesterett anført at lagmannsrettens kjennelse er feil når lagmannsretten kommer til at Talma sameby har rettslig interesse i å reise søksmål om krav på bruksrett på et bestemt påstandsgrunnlag. Det er ikke anledning til å få dom for rett til å bruke områder "på tingsrettslig grunnlag" – dette er ikke et "rettskrav", jf. tvisteloven § 1-3 første ledd. Talma samebys adkomst er lovregulert, og en dom i samsvar med påstanden vil være uten umiddelbare rettsvirkninger. Talma sameby kan uansett ikke bruke Statskog SFs eiendom i større utstrekning enn reglene i grensereinbeite-loven tilsier. Statskog SF har ingen innvendinger mot at samebyen bruker området i samsvar med den til enhver tid gjeldende offentligrettslige reguleringen. Dermed har Talma sameby ikke noen aktuell søksmålsinteresse i kravet.
- (17) Statskog SF har lagt ned slik påstand:
- "1. Talma samebys prinsipale, subsidiære og atter subsidiære påstand i søksmålet mot Statskog SF avvises.**
- 2. Statskog SF tilkjennes sakskostnader."**
- (18) *Talma sameby* har i tilsvaret til Statskog SFs anke vist til at det følger av forarbeidene til grensereinbeite-loven at svenske samer har adgang til å få fastsatt sine rettigheter ved dom. Beiterettigheter har sitt grunnlag i alders tids bruk og er av privatrettslig karakter. Samtidig gjelder det offentligrettslige regler som regulerer innholdet i rettighetene. De offentligrettslige reglene kan imidlertid ikke begrense de privatrettslige rettighetene, og det er dermed tilstrekkelig for Talma sameby å få dom for omfanget av sine privatrettslige rettigheter. Kravet har med dette tilstrekkelig aktualitet, jf. tvisteloven § 1-3. Det kan ikke være tvilsomt at et krav om beiterettigheter er et "rettskrav" etter tvisteloven § 1-3 første ledd, selv om det i påstanden vises til at rettighetene har et tingsrettslig grunnlag.
- (19) Talma sameby har i tilsvaret lagt ned slik påstand:
- "1. Statskog SFs anke forkastes.**

2. Talma sameby tilkjennes sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett."

- (20) Både Talma sameby og staten har utdypet sine anførsler i senere prosesskriv.
- (21) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken fra Talma sameby gjelder anke over kjennelse hvor lagmannsretten har avvist saken for så vidt gjelder kravet om dom for å ha nærmere bestemte beiterettigheter for rein. Ankeutvalget har dermed full kompetanse, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav a. Også anken fra Statskog SF gjelder videre anke over krav avgjort av lagmannsretten ved kjennelse. Lagmannsrettens avgjørelse går imidlertid ut på at kravet fremmes, og ankeutvalgets kompetanse er da begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolkning, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav b og c.
- (22) Saken gjelder spørsmålet om Talma sameby kan reise sak om fastsettelsesdom for reindriftsrettigheter i Troms fylke mot henholdsvis staten v/Landbruks- og matdepartementet og Statskog SF. Det avgjørende er om kravene til søksmålsgjenstand, partstilknytning og søksmålssituasjon i tvisteloven § 1-3 er oppfylt. Bestemmelsen har denne ordlyden:
- "(1) **Det kan reises sak for domstolene om rettskrav.**
- (2) **Den som reiser saken, må påvise et reelt behov for å få kravet avgjort i forhold til saksøkte. Dette avgjøres ut fra en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til det."**
- (23) I grensetilfeller vil det bero på en helhetsvurdering om kravene i § 1-3 er oppfylt. Behovet for å få avgjort det kravet som er fremmet, vil være et viktig moment både etter første og andre ledd, se Schei med flere, *Tvisteloven, Kommentartutgave, 2. utgave 2013*, side 15–16. Utgangspunktet er formulert slik i Rt-2015-1096 avsnitt 9:
- "Etter tvisteloven § 1-3 første ledd kan det reises sak for domstolene om 'rettskrav'. Den som reiser saken, må imidlertid også påvise et 'reelt behov' for å få kravet avgjort, jf. andre ledd. Det skal tas stilling til vilkåret ut fra 'en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til det'. Begrunnelsen for disse prosessuelle grunnvilkårene er først og fremst at saker skal prøves for domstolene i en hensiktsmessig form og på en måte som gjør at domstolene får et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag, jf. NOU 2001:32A, Bind A, side 186 flg. I tvilstilfeller må vilkårene i tvisteloven § 1-3 undergis en helhetsvurdering, ..."**
- (24) Justis- og politidepartementet uttaler i Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 363–364 at § 1-3 knesetter en rettslig standard, og at det vil kunne være en glidende overgang mellom de enkelte vilkårene i bestemmelsen. På side 364 heter det videre:
- "Bestemmelsen er utformet – og ment praktisert – slik at den nærmere forståelsen av bestemmelsen vil kunne endre seg over tid. De nærmere avgrensninger etter § 1-3 vil nødvendigvis til en viss grad bero på skjønn, og i grensetilfelle vil det være avgjørende om det er naturlig og rimelig at tvisten skal kunne bringes inn for domstolene, ..."**
- (25) Ved avgjørelsen av om et søksmål skal fremmes, må retten bygge på partenes pretensjoner om de faktiske forhold og rettsregler kravet bygger på. Retten skal imidlertid prøve pretensjonene når disse ikke gjelder holdbarheten av det materielle kravet som fremmes, men bare har betydning for om søksmålvilkårene er oppfylt, jf. Schei, *Tvisteloven, Kommentartutgave, 2. utgave 2013* side 51–52, Rt-2006-209 avsnitt 15 og Rt-2006-220 avsnitt 18.
- (26) Avvisningsspørsmålene i saken må vurderes på bakgrunn av disse generelle utgangspunktene. Ankeutvalget vurderer først *anken fra Talma sameby*, hvor spørsmålet er om staten har passiv søksmålskompetanse. Lagmannsretten avviste kravene under påstandene om fastsettelsesdom

for omfanget av beiterettigheter, under henvisning til at staten ikke har den nødvendige tilknytningen til kravene. Det er også spørsmål om kravets aktualitet, og om Talma samebys krav er et "rettskrav", jf. tvisteloven § 1-3 første ledd.

- (27) Etter tvisteloven § 1-3 andre ledd må den som reiser sak, påvise et reelt behov for å få kravet avgjort. I denne saken beror dette på om kravet overfor staten har *aktualitet*, og om staten har den nødvendige *tilknytningen* til kravet. Vilkårene om aktualitet og tilknytning er sammenvevd, og de behandles samlet i fortsettelsen.
- (28) Utgangspunktet er at Talma sameby pretenderer å ha eksklusive rettigheter til reinbeite i et større område enn det som følger av forskrift til grensereinbeiteoven, og uten begrensning til den beiteperioden som er fastsatt i loven. Ut fra pretensjonen har lovreguleringen innskrenket samebyens ervervede rettigheter gjennom inngrep som har virkning som en ekspropriasjon uten vederlag. Staten står bak dette pretenderte inngrepet i egenskap av reguleringsmyndighet, og det gjøres gjeldende at en dom i samebyens favør må få konsekvenser for reguleringen. Ankeutvalget ser det i utgangspunktet slik at staten er en naturlig saksøkt i et slikt søksmål, uavhengig av hvem som måtte være den reelle eier av de aktuelle områdene.
- (29) Etter utvalgets syn gir forarbeidene til endringene i grensereinbeiteoven i 2005 støtte for at kravet har aktualitet, og for at staten har den nødvendige tilknytningen til søksmålet slik det er lagt opp. I Ot.prp. nr. 75 (2004–2005) punkt 3 redegjør departementet for forhandlingene om ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Der fremgår at det var uenighet om fordelingen av beiteområdene, og at det fra svensk side var et ønske om "en vidtgående konstatering av rettstilstanden vedrørende privatrettslige beiterettigheter i konvensjonen". Den svenske delegasjonen gjorde gjeldende at svenske samebyer fra gammelt av har hatt rett til reinbeite i Norge, og at dette urettmessig ble tatt fra dem gjennom forskjellige reinbeitekonvensjoner. Fra svensk side ble det foreslått formuleringer som skulle bekrefte at tidligere konvensjoner "har vært uten virkning for de rettigheter svenske samebyer eventuelt måtte ha hatt i Norge".
- (30) I forlengelsen av dette heter det på side 3–4 i proposisjonen:

"Det er ingen uenighet om at de svenske samebyers rettigheter skal respekteres. Derimot har man fra norsk side ikke kunnet akseptere en slik konstatering av rettstilstanden som svensk side har foreslått. Det man fra norsk side har foreslått er en bestemmelse som uttrykkelig sier at dersom noen som driver grenseoverskridende reindrift, ved rettskraftig dom får slått fast beiterettigheter som går ut over konvensjonens bestemmelser, så skal dommen gå foran konvensjonen. Dette vil sikre at en ny konvensjon ikke vil frata eller svekke noens rettslige krav på beiteområder utenfor konvensjonsområdene. Det må være domstolene som tar standpunkt til hvilke privatrettslige rettigheter som foreligger og hvilke konsekvenser de tidligere reinbeitekonvensjonene eventuelt har hatt i den forbindelse.

Som følge av delegasjonenes ulike syn på rettighetsspørsmålene, foreslo man fra norsk side i august 2004 å legge disse vanskelige spørsmålene til side. Ved å overlate disse spørsmålene til domstolene ville forhandlingsdelegasjonene kunne konsentrere seg om å løse problemstillinger knyttet til gjennomføringen av den praktiske grenseoverskridende reindriften. ..."

- (31) På side 6 i proposisjonen uttaler Landbruks- og matdepartementet videre:

"Landbruks- og matdepartementet anser loven for å innebære en presisering og tidsmessig oppdatering av det materielle innholdet i lappekodisillen, på lik linje med tidligere konvensjoner. Landbruks- og matdepartementet anser derfor loven for å være i tråd med lappekodisillen spesielt og folkeretten generelt. Dersom noen reindriftsamer skulle anse sine rettigheter for krenket, vil domstolene kunne ta stilling til dette og konkretisere eventuelle rettigheters beliggenhet og omfang. For å fastsette slike rettigheter vil det være nødvendig med en domstolsbehandling da lappekodisillen ikke angir konkrete private rettigheter."

- (32) Ankeutvalget ser det slik at departementet her bygger på en forutsetning om at svenske reindriftssamer ved søksmål skal kunne få prøvd om reguleringen krenker deres privatrettslige rettigheter. Dette kan naturlig skje ved fastsettelsessøksmål mot staten.
- (33) Den fremforhandlede og signerte protokollen mellom Norge og Sverige om grenseoverskridende reindrift fra 2009 artikkel 8 trekker etter utvalgets syn også i retning av at vilkårene om aktualitet og tilknytning er oppfylt. Her fremgår at angivelsen av beiteområder i protokollen ikke "innebærer ... noe standpunkt til eller uttrykk for statenes oppfatning om omfanget av sedvanemessige rettigheter", og at konvensjonen "ikke påvirker" disse. Deretter heter det:
- "Prøving av spørsmål om sedvanerettens omfang begrenses derfor ikke av konvensjonen, men skjer på grunnlag av privatretten i Norge om alders tids bruk og i Sverige om urminnes hävd.**
- Dersom noen mener å ha sedvanemessig rett til reinbeite i det annet land utover de områder som er fastsatt i områdeprotokollen, kan de reise sak for domstolene i dette landet for å få sin sak prøvd. ..."**
- (34) Selv om det ikke sies uttrykkelig, synes disse utsagnene å bygge på en forutsetning om at søksmålet skal kunne rettes mot staten. Problemstillingene er av en slik art at det ikke synes nærliggende at de skal måtte løses i en tvist mellom samebyen og den som mer eller mindre tilfeldig måtte ha grunnbokshjemmelen, i dette tilfellet Statskog SF. Ikke minst gjelder dette for eventuelle anførsler om at tidligere konvensjoner er relevante ved fastleggelsen av Talma samebys beiterettigheter. Ankeutvalget viser her til de synspunktene som det fra svensk side ble gitt uttrykk for ved forhandlingene før lovendringen i 2005.
- (35) Staten har vist til at Talma sameby vil kunne få prøvd kravet ved å bestride tvangsmulkt eller ved å påstå ugyldighet av et forvaltningsvedtak. Utvalget ser det slik at samebyen ikke bør henvises til å utfordre loven ved å bryte denne, for på den måten å pådra seg et vedtak om tvangsmulkt. Det er heller ikke tilfredsstillende å måtte vente på et eventuelt forvaltningsvedtak om omfanget av rettighetene. Samebyens pretenderte tap av beiterettigheter følger her direkte av loven med tilhørende forskrift. På den bakgrunn er det vanskelig for ankeutvalget å se at det vil bli truffet noe vedtak om regulering av bruken.
- (36) Heller ikke et erstatningssøksmål vil tilfredsstillende det behov Talma sameby har for en avklaring. Samebyen ønsker å utøve de rettigheter den mener å ha, ikke erstatning for å ha blitt fratatt dem.
- (37) Ankeutvalget har etter dette kommet til at staten i egenskap av reguleringsmyndighet har den nødvendige tilknytningen til de kravene som er avvist i lagmannsrettens kjennelse. Det er videre påvist et behov for avklaring av rettighetenes omfang som gjør at kravet har aktualitet. Talma sameby har samlet sett et reelt behov for å få kravene mot staten vurdert av domstolene. Vilåret i tvisteloven § 1-3 andre ledd er med dette oppfylt.
- (38) For Høyesterett har staten også bestridt at Talma samebys krav er et "rettskrav", jf. tvisteloven § 1-3 første ledd. Staten har gjort gjeldende at påstandenes henvisning til at samebyen har rettigheter "på tingsrettslig grunnlag", innebærer at det i realiteten kreves dom for et påstandsgrunnlag, noe det ikke er anledning til.
- (39) Statens anførsel kan ikke føre frem. Den naturlige forståelsen av påstandene er ikke at det kreves dom for at rettighetene har et bestemt grunnlag. Slik ankeutvalget ser det, krever

Talma sameby dom for at beiterrettighetene er av en slik art at de ikke kan anses bortfalt ved de ulike konvensjonene som har regulert bruken, og heller ikke ved vedtakelsen av grensereinbeiteoven. Kravet om beiterrettigheter er med dette utvilsomt et rettskrav, uansett om det i påstanden også fremgår at kravet bygger på et tingsrettslig grunnlag. Dersom lagmannsretten ser behov for det, vil påstanden på dette punktet kunne korrigeres.

- (40) Lagmannsrettens kjennelse, slutningen punkt 1, må på denne bakgrunn oppheves, og kravene som følger av den prinsipale, subsidiære og atter subsidiære påstanden må fremmes til behandling.
- (41) Ankeutvalget går så over til å vurdere anken fra *Statskog SF*. Lagmannsretten har fremmet søksmålet mot Statskog SF, også for så vidt gjelder påstandene om fastsettelsesdom for beiterrettighetenes omfang. Statskog SF har angrepet lagmannsrettens lovtolkning knyttet til vilkåret om "rettskrav" i tvisteloven § 1-3 første ledd og kravet om aktualitet i andre ledd. Utvalget forstår det slik at Statskog SF ikke bestrider å ha den nødvendige tilknytningen til kravene gjennom å ha grunnbokshjemmel til de aktuelle områdene.
- (42) Når det for det første gjelder spørsmålet om Talma sameby har fremmet et "rettskrav", viser ankeutvalget til drøftelsen ovenfor. Samebyens påstand er sammenfallende overfor staten og Statskog SF, og kravet må vurderes på samme måte overfor de to saksøkte. Anken fra Statskog SF kan følgelig ikke føre frem på dette punktet.
- (43) Utvalget ser spørsmålet om *aktualitet* på samme måte som lagmannsretten og kan i det store og hele slutte seg til lagmannsrettens vurderinger. Statskog SF fremhever at foretaket har forholdt seg passiv til spørsmålet om hvordan Talma sameby skal utøve sine rettigheter, og at det derfor ikke er noe reelt behov for en rettslig avklaring. Det kan imidlertid ikke herske tvil om at Statskog SF forholder seg til den offentligrettslige reguleringen, og at samebyens pretenderte rettigheter ikke aksepteres, jf. også at Statskog SF har påstått frifinnelse i tingretten. Ankeutvalget ser det slik at samebyen da har et reelt behov for å få fastslått sine rettigheter også overfor den registrerte grunneieren.
- (44) Anken fra Statskog SF blir etter dette å forkaste.
- (45) Spørsmålet om avvisning avgjøres endelig i begge anker ved Høyesteretts kjennelse. Høyesterett skal da ta stilling til sakskostnadsspørsmålet i avvisningssaken i medhold av tvisteloven § 20-8 andre ledd andre punktum. Talma sameby har vunnet saken fullt ut både overfor staten og Statskog SF og har krav på sakskostnader i medhold av tvisteloven § 20-2 første ledd.
- (46) Talma sameby har fremmet krav om 183 375 kroner i sakskostnader, et beløp som oppfattes å knytte seg til behandlingen i både lagmannsretten og Høyesterett. Det er angitt at 2/3 av arbeidet knytter seg til anken mot staten og 1/3 til anken fra Statskog SF. Kravet tas til følge. I anken mot staten tilkjennes 122 250 kroner i salær med tillegg av rettsgebyr på 6 780 kroner. Talma sameby tilkjennes 61 125 kroner i sakskostnader i anken fra Statskog SF.
- (47) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

I anken fra Talma sameby:

1. Lagmannsrettens kjennelse, slutningen punkt 1, oppheves.
2. Kravene som fremgår av den prinsipale, subsidiære og atter subsidiære påstanden fra Talma sameby fremmes mot staten v/Landbruks- og matdepartementet.
3. I sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett betaler staten v/Landbruks- og matdepartementet til Talma sameby 129 030 – etthundreogtjuenitusenogtretti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

I anken fra Statskog SF:

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett betaler Statskog SF til Talma sameby 61 125 – sekstientusenettthundreogtjuefem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Kristin Normann
(sign.)

Clement Endresen
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Riktig utskrift: